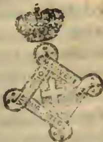
ANTONII THYLESII CONSENTINI ORATIO: QVAM HABVIT IN FVNERE ILLVSTRISSIMI IOANNIS IACOBI TRIVVLTII.

Vasi lux quædam: quæ patriam fulgore illustrabat: extinctus est Ioánes Iacobus Triuultius. unde nunc illa sese afflictans in mœrore uersatur. Lugetq; caput fidissimum: tot tantisq; uictoriis insigne: Italicæ militiæ decus & columen: morte sibi ereptum esse. funusq; in senibus tempestiuum: tanq̃ immaturũ: deflet acerbissime. iure quidem deflet: multa.n. in uno magnaq; amisit. De quibus rebus iussus aliquid breuiter dicere Odete Prĩceps illustrissime: rectorq; & gubernator Cisalpine sapiẽtissime: Præses optime: cæteriq; qui adestis: Patres amplissimi: ac uiri magnifici: scio me benigne audietis & intente. quando inter plurimas maximasq; uirtutes: quibus abũdatis: humanitas quædam elucet splendidissima. quando bonas artes amatis: earumq; studiosos. quando de homine: seu uiro: seu Principe potius: ac Duce dicturus sum clarissimo: ciue uestro: optime merito: eodemq; omniũ parente. nam & ætate reliquis anteibat: & tanq̃ parens bonus omnium honori: & utilitati pariter consulebat. cuius gesta si externi homines libentissime audiunt: & cũ uoluptate: quid uobis faciendum est: quibus cum gloriam famamq; suã uir ille cõmunicauit? quæcunq; enim gessit: quæ multa fuerunt & præclara: earum rerum uos omnes estis participes & quasi cohæredes. Atque ego ea mente ueni: ut aliquas tanti Ducis laudes recenserem: nõ omnes, siquidem difficillimum esset: quæ diuersis locis: temporibus diuersis: a puericia ad senectutẽ usq; egit: bre-

ui oratione colligere.iamq; existimo ea multo esse uobis no
tiora q̃ mihi:ut familiæ uetustatem dignitatemq;:quæ mul
tis ab hinc annis atq; adeo seculis Dioclitiano imperante e
Triuultio Burgundiæ (sic.n. legi in antiquis monumentis)
in urbem hãc celeberrimam profecta est. quam cum armis
defendisset: cunctis rogantibus uno ore in ea consedit.ubi
longa serie in maximo fuit honore & auctoritate. ac nõ se
mel acerrime pugnans hostiũ exuuiis ciuitatem hanc pul
cherrimam exornauit. Sed ne antiquissima uidear adduce
re & a nostra memoria remotissima:pater huius Ducis emi
nentissimi:cuius exequias mœstissimi celebratis:excellen
tissimus fuit Antonius Triuultius. qui cum uaria gessit &
egregia:tum prioris Alphonsi regis copias in Piceno profli
gauit cepitq; & trans Aternum fugauit missus a Francisco
Mediolani Duce.clarus quoq; fuit Renatus Triuultius:cla
ri etiam complures.quid tamen attinet eos:qui iampridem
e uita excesserũt:nominare? cum præsentes spectetis p̃sen
tem stirpem hãc generosissimam.in qua quot quantosq; ui
ros uidetis? e quibus Antistites sunt multi probitate doctri
naq; & amplissimis sacerdotiis aucti:& hic:& i urbe Roma
na Põtifici maximo omnes acceptissimi: optimus.n.ille nõ
solum maximus sui similes amat fouetq;. qui nunc eodem
lumine orbati producta funeris pompa mœrẽt grauissime.
plures ĩ re militari diu multumq; uersati ductoresq; eximii
& spectati. Verum hæc: ut dixi:uos longe melius nostis: q̃
ego:quemadmodum & ea: quæ propria fuerũt huius orna
tissimi uiri Ioannis Iacobi Triuultii. quæ quanq̃ nemini ue

ſtrum ignota ſunt: tamen: quia eum iure amatis: puto non iniucũdum uobis fore: ſi ea q̃ pauciſſimis exponam. quæ.n. memoratu dulcia ſunt: quanto ſæpius repetuntur: eo delectant magis. Atq; ut hinc incipiam: illum ſic Natura formauit: ut natus uideretur: ſicut fuit: ad militares ærumnas ſuſtinendas. cibi potioniſq; parciſſimus. quo genere abſtinentiæ cum ſemper mentẽ ſeruauit integram: ſynceram: uigilemq; & intentam: tum grauiſſimum a ſe morbum repulit articularem. qui cũm nulla re poſſit curari: curauit tamen ille: ſeu potius tanq̃ hoſtem fugauit temperato & ſalubri uictu. Caloris fuit etiam frigoriſq; patientiſſimus. teſtes ſunt Alpes Gallicæ. per quas Graius Hercules: & Carthaginẽſis Annibal: uterq; in ætate iuuenili ſemel tranſiuit. hic longæuus ſæpiſſime iter illud confecit eundo & redeundo frigidiſſimo anni tempore: per ſaxeta: crepidines: per rupes præcipites diuturna niue & glacie rigentes. Quid rerũ gerit Ioannes Iacobus Triuultius in hac hyeme? ſenectutẽ ne fouet ſuam ad ignem? an in lectulo quieſcit? ſic aliqui rogabant. reſpondebatur. ille aliquot ab hinc diebus in Galliam profectus eſt Tranſalpinã breui rediturus. nam ſic ſolitus erat illuc ire & redire: ubi aliquid pro chriſtianiſſimis Regibus faciẽdum eſſet: tanq̃ ſi Gallia regio fuiſſet ſuburbana. Somno quoq; minime omnium deditus erat. domi cũ eſſet antelucanis horis ſurgebat quotidie: ut mẽte tractaret ea: quæ ad Chriſtianiſſimos Reges: quæq; ad Remp. attinerent. nã in caſtris nunq̃ niſi uictis aut fugatis hoſtibus quieſcebat: ſub galea: ſub lorica: ſub ſcuto: nulla ſub culcitra: ſub puluí

no:aut stragulo: inter equorum fremitus: armorum strepi tus: militum clamores: tubarūq; clangores. hæ erant citharæ: hæ lyræ: ad hos cātus uir ille somnos captabat. Totius uero corporis robore & firmitate quanta fuerit in iuuentute: declarauit eiusdem senectus. in qua sic equum armatus conscendebat: descendebat: incitabat: sustinebat: quasi adulescens fuisset ualidissimus. inter suos loricatus cum equitaret: caniciemq; galeā premeret: hastamq; uibraret: omniū in se unum oculos conuertebat. nam si hæc probantur in iuuene: mirabilia sunt in sene & quasi diuina. talem aiunt fuisse Numidiæ Regem Masinissam. sed quæ legimus: non ita credūtur: ut ea: quæ oculis ipsi cernimus. Quin etiam ipsa oris dignitas uirum arguebat fortissimum. Legistis puto de C. Mario: qui & senex & inermis uultu tantū & uoce Cimbrum in se uenientem armatū terrefecit & fugauit. itemq; de Coriolano: cuius aspectus hostibus erat formidolosus: illam eandem præseferebat animi præsentiam & spiritum Triuultius. Quam etiam inter ciues decebat caput illud senile & canis uenerandum: q etiam inter Proceres: unius ob os omnes ora uertebant sua. quem quoniam uiuum nequeunt ultra spectare: conuenerunt nunc: ut spectent mortuum: rati: quod Metellus Macedonicus liberis suis dixit de Africano minori: fore: ut nunq̄ uidere possint ciuis exequias maioris. Sed agite uirtutes animi inspiciamus. sunt quidem illæ innumerabiles. sed ex iis paucas celeriter percurram. imprimisq; eius fortitudinem attingam. qua munitus multa & grauia pertulit: bonorum iacturam: exilij in-

commoda: patriæ ſuorumq; deſiderium: unici atq; optimi filii mortem acerbam. ſed illud admodum laudabile: quod Fortunæ nunq̃ ceſſit: ſed cum ea aſſidue contendit: dimicauit: digladiatus eſt: feſſamq; tandem ac uictam fregit. cum illa inuidia æſtuans omnes aditus quæreret: & enixe laboraret huius ſplendorem extinguere. deturbaret quandoq; inſidiis. iſq; animis reſiſtens fortior ſurgeret. eãq; ulciſcens ſterneret: rueret: præcipitaret. quid me audes minacibus oculis intueri? alios terre Fortuna: ignauos: ſegnes: oſcitantes: ocio languentes: ſomniculoſos. quid tibi cum impigris? cum intrepidis? cum impauidis? nihil cum fortibus iuris habes: nihil poteſtatis cum magnanimis. Hæc atq; alia cũ cogitaret: ſeſe adhortans obuius ibat laboribus & periculis. unde tutus ſemper euaſit duce non tantum animi magnitudine ſed prudentia. qua & ſe ſuoſq; tanquã clipeo protegebat: & hoſtes ſuperabat. Accedebat & illa erga omnes æquitas. quã ſeuere iniquas militum direptiones: rapinas: incendia: ſtupra: cæteraq; flagitioſa uindicabat? lites componebat omnium ipſe: quicquid acciderat: iudicabat ipſe: comis interdum: facilis & clemens: interdũ: ubi opus erat: triſtis in improbos: inexorabilis: & uehemens. non una in uno uidebatur Natura: ſed omnium. Nam quid ego dicam de eiuſdem manſuetudine: & iniuriarum obliuione? uictor: cum id facile poſſet: neminem uiolauit unquam. Quid de Fide? quam cum multi non ſemel tentarent promiſſis ingentibus & certiſſimis labefactare: illam rebus

omnibus contemptis & repudiatis sanctissime semper seruauit. Quibus artibus multos magnosq; christiani populi Principes sibi conciliauit, sub quorum auspiciis quæ gesserit: longũ esset cõmemorare: quoties in acie fuerit: quot seruauerit commilitones: quot hostes partim ceperit: partim strauerit: multis acceptis uulneribus: pluribus tamẽ illatis: oppidaq; expugnauerit: cũ ipse scalis admotis: ut ducem intrepidum decet: primus omnium muros conscenderet. unde sæpissime in concione laudatus præmia accepit plurima & maxima. quot præterea matronas uirginesq; libidini militum eripuerit. Senenses fuerunt illæ: quas iuuenis cõtinentissimus (nam hæc iampridem fuerunt) & seruauit: & ad suos remisit integras. Pene exciderat e memoria Auximũ: qui locus natura & præsidio munitus artes sensit uiresq; Triuultii. cum ualles aggere montibus æquauit: ac tormentis hinc inde mœnia uerberans trepidantes compulit oppidanos ad deditionem præter omnium spem & opinionem. unde a Pontifice Maximo hilari uultu acceptus multis magnisq; muneribus donatus est oblato etiam pileo Cardinalium insigni purpureo. sed ille cassidem maluit ferream natus uidelicet ad arma & ad res gerendas maximas. Leguntur hæc: & habentur in manibus. superuacaneum igitur esset differere, præsertim cum oratio sit hæc: non historia: aut annales: neq; statuerim tanti ducis uitam hic explicare. quod si fecissem: ab illius puericia inciperem. in qua constat armorum equorumq; fuisse studiosum. dicerem de adulescentia. in qua spem & futuræ uirtutis argumenta exhi-

buit cum ex equitum ludicro concursu & hastarum certa-
mine:ut fit:solus ex omnibus palmam assecutus esset.quasi
præludium fuit illud & tanq̃ omen certissimum:fore: ut nõ
semel uictis hostibus uictoriam reportaret.dicerem eiusdẽ
prima stipendia. quæ Galeatium Sfortiam secutus fecit in
Gallia.quo tempore a Ludouico Rege Christianissimo ali
quot e suis defecerunt multis ab hinc annis. ubi inter alia
pulchra facinora constat ciuem seruasse non sine uitæ suæ
summo discrimine.iam tunc uidebatur:quo esset tantus uir
peruenturus. Sed q̃ magnus fuerit hic:uel ex hoc intelligi
potest.quod non modo Regum Aragoniæ gratiam iniit ma
ximam:cum procul a suis in urbe uiueret Neapolitana:ubi
(nimirum uera uirtus ubiq; est amabilis) Beatricem Daua
lam illustrissimo genere natam & modestissimam matri-
monio sibi iunxit.quo coniugio quid unq̃ lætius uisum est?
quanto cũ gaudio Genuenses publico hospitio illos: cum
Mediolanum uenirent:exceperunt? cæteraq; deinde oppi
da:& urbes? quanta cũ uoluptate atq; alacritate uiderunt
ciues amantissimi ciuem illũ clarissimũ? quasi triumphus
ingressus esset urbẽ hanc: ita omnes obuiam læti & gratu
lantes procedebant. quid loquar de apparatu lautissimo &
copiosissimo? de nuptiarum magnificentia? nemo:qui tunc
uiuebat:non uidit.nemo:qui postea natus est: non audiuit.
sed ut redeat: unde defluxit oratio: non solũ Neapolitanis
regibus gratus uixit:sed gratissimus tribus ex ordine Fran
corum Regibus Christianissimis:Regi Carolo: Ludouico
Regi:& huic potẽtissimo Regi Francisco Christianissimo.

quibus quam fidem probauerit animiq; constantiã: quidue sub eorũ imperio egerit: non modo hic diuulgatum est: sed exteris quoq; nationibus. eritq; non huic tantum ætati cognitum: sed omni etiam posteritati. quamdiu. n. Regum illorũ fama extabit: extabit auté omnibus seculis: tãdiu huius quoq; uiri nomen resonabit. ut. n. cum Agamemnone laudatur Nestor: cum Rege Persarum Zopyrus ille: qui Babyloniam cepit: cum Philippo: eiusq; filio: Parmenio: sic cum tribus Francorum Regibus Christianissimis notũ erit nomen Triuultii. Laudatur Carolus Rex Christianissimus: & uere quidem laudatur: cum alibi locorum: tum in agro Parmensi apud Forumnouũ. cum e mediis hostibus sese expediens incolumi exercitu e locis angustis uictor euaderet. Laudatur quoq; cum eo Triuultius: eiusq; consilium & acumen. cum missis ante impedimentis hostes impediuit. ac interea ferro uiam aperuit edita ingenti strage. quo die non tantum uiri uirtus spectata est & sollertia: sed sũma quoq; felicitas. quæ illum: quicquid agebat: nunquam deseruit. Cepit: atq; recepit Insubriam Ludouicus Rex Christianissimus cum maxima laude & gloria. laudem quoq; & gloriam cũ eo assecutus est Triuultius. qui præmissus breui omnia pacata reddidit. Mirifice se gessit fulmen belli rex hic Franciscus potentissimus & Christianissimus: unde famam adeptus est & ĩmortalitatem. famam quoq; & immortalitatem cum eo adeptus est Triuultius. multa prætereo: & ea: quæ gesta sunt ad Petram: ubi hostibus tanq̃ belli propugnaculum sese opposuit: effecitq; ut qui prius essent formidolosi:

ultro ipsi rogarent indutias. & uictoriam illam Bononiensem: claram: insignem: altius elatam: atque alatam. quo enim uolans illius celebritas non peruenit? uix tunc sese ostendit ille: cum repente dissipato hostili exercitu uictor fuit suis omnibus non tantum illæsis: sed ne stricto quidem ense: aut telo eminus iacto. quanuis id non semel accidit: sed iterum atque iterum consilio duntaxat & fama hostes nullo prælio cõmisso in fugam uertit sine suorũ cæde & periculo. aliaque prætermitto: quæ cum multis Gallorum ductoribus gessit. unde nunc illi dolent: & ualde quidem dolent socio in rebus dubiis & nutantibus spectatissimo in perpetuum priuari. tuque imprimis doles Odete Princeps illustrissime: rectorque & Gubernator Cisalpine sapientissime. tecũ multos annos eadem iniit consilia: in iisdem fuit castris: in eadẽ acie armatus: eosdem labores suscepit tecum: iisdem periculis caput suum obiecit tecum: in eosdem simul impetũ fecit: eosdem simul fugauit: fuit particeps uictoriæ: particeps gloriæ: merito igitur socium ita fidum fortemque deploras. Sed & ipse Rex Christianissimus & mitissimus eiusdẽ mortem fert molestissime. itaque perspecta illius synceritate: quam semper probauit: ut uiuentem unice amauit: sic mortuum honoribus afficit. præmissisque & litteris & certis hominibus mandat: ut oppida & urbes: qua transeundum est: honorifice funus excipiant. quod si nihil aliud assecutus esset præter honorem hunc regium: abunde fuisset gloriosus. uerum & Romæ; ut dixi; uelut unum defe-

cisset Italiæ præsidium: iusta magnifice fiunt. Quæ uero nouissime his paucis diebus egit Ioannes Iacobus Triuultius: silẽtio minime prætereundum est. pertinet.n.maxime ad laudem eius & immortalitatem. nam cum multitudine annorum oneratus uideret non posse uitæ exitum diutius proferri: ut fidem: quã semper inuiolatam seruauit: in extremo spiritu testatam relinqueret: nulla itineris difficultate deterritus ĩ Galliam ultimam nota uia profectus est: quasi mandata uellet accipere a Christianissimo Rege migraturus & ipse: quo cæteri: qui recte uixerũt: mortales: in domũ illam cœlestem & sempiternam. Et en inquit Christianissime Rex: mors tandem urgens: cui non datur resistere: iubet hinc cedam relicta uxore carissima: suauissimo nepote: propinquis omnibus: necessariis: sociisq;: & amicis iucundissimis: teq; imprimis Christianissime Rex: a quo inuitus abstrahor. sed quando naturæ legibus parendum est: nolui te inscio discedere. missionem igitur peto in regiones iturus remotissimas: unde nunq̃ dabitur reditus. ecquid mandas? iubes ne aliqd Christianissime Rex? uale: semperq; sis felix: uictorq; semper. patriam mihi rerum omnium carissimam: q̃uis opus non sit: tibi cõmendo: cõmendo tibi ciues meos. Quis igitur huius uitam felicissimam nõ iudicat? quæ tot honoribus & dignitatibus aucta: tot laudibus ornata: ad extremam peruenit senectutem: eaq; tandem soluta defecit cum summa laude: superstite tam florenti familia: superstite etiam fama: quæ pennis indefessa quam latissime uolans huius egregia facta celebrat ubiq; gentium non præ

sentibus tantum sed posteris. Quæ omnia: dum cogitantur: dolorem tollunt: efficiuntq; ut non opus sit Nenia: plangore: lamentis: & ululatu: quæ omnino uana sunt: & tamen adhibenda: ubi quis turpiter uixit. non autem huiusmodi rebus egent illi: qui uitam duxerunt honestissimam: & hinc ita euolarunt: ut sui memoriam in animis uiuentium reliquerint perpetuam. ut hic fuit: cuius manibus gratulandum est: qui fructus e laboribus capiunt: inter homines: & multo maiores inter animas cœlestes: ubi æuo fruitur ille sempiterno. gratulandum est huic familiæ: quæ inter maiorum stemmata habet & huius imaginem multis magnisq; titulis decoratam. gratulandum est patriæ: quæ non minus ciue tam egregio gaudet: q̄ Thebani quondam Epaminonda: Athenienses Themistocle: Scipionibus Romani. quorum gesta: aliorumq; præterea multorum studio se legebat hic & æmulabatur. nam quicquid ocii dabatur a militia: a rebus publicis & amicorum: id omne conterebat in cognoscendis antiquorum factis: unde semper aliquid addiscebat. quocirca domi uiros habebat doctissimos: quos & honore prosequebatur & præmiis. iamq; sibi librorum supellectilem parauerat lautissimã & multæ pecuniæ Lucullum secutus: Augustum: & Ptolemæum. gloriæ igitur militari: quam æternam adeptus est: additum fuit litterarum studium. scilicet quia legebat Alexandrum Macedonem: Cæsarem: Pompeium aliosq; militiæ pariter incubuisse & doctrinæ: ut illis esset: sicut fuit: in rebus honestis quam simillimus. Itaq; ut finem dicendi faciam: qui hunc uiuum

amauit:amarunt autem omnes: debet & mortuo gratulari: eiusq; uirtutes imitari. tuq; præter alios Francisce Triuulti puer ornatissime & eximiæ spei absterſis ex ore lachrymis compresso etiam singultu enitere aui uestigia sectari: unde non tantum hæreditatem bonorum accepisti: quæ ille non sedendo inter ignauos consecutus est: at labore uario: sine quo nemo uir bonus potest aliquid honeste adipisci: sed gloriæ quoq; hæreditatē tibi reliquit. quæ custodienda est atq; etiam augenda omni conatu. quod sine dubio efficies: si: ut dixi: auum tibi proposueris imitandum: atq; etiam socerum tuum Theodorum Triuultium uirum amplissimum: cuius fidei: prudentiæ: & fortitudini Venetorum Resp. florentissima militiæ suæ permisit habenas. illum uel hunc sequere: utrunq; potius. habes & alia domestica exempla ante oculos & luminaria: quibus prælucentibus non poteris errare in tenebris. age puer excellentissime a teneris annis assuesce tuos referre: fidemq; imprimis seruare: sicut tui fecerūt: & faciunt: Christianissimo Regi: unde præter ea: quæ auus accepit: plura & maiora expectabis. præclara in te indoles elucet. scio: augebis & ipse domum tuam honoribus. bene tibi opto puer: tuisq; omnibus: bene opto patriæ: quæ floreat magis in dies bonis artibus: diuitiis: opibusq;: & potentia: extinctisq; seditionibus tranquilla quiescat: sitq; unanimis: ita ut ciuitas omnis una uideatur domus: ciues fraterna caritate teneantur. Opto quoq; præ cæteris felicitatem Christianissimo Regi: ut diu uiuat: ut gloria abundet: belloq; tandem suscepto in hostes insolentissimos religiōis no